

TURKIYA RESPUBLIKASINING MEHMONXONA BIZNESIDAGI RAQOBAT MUHITINI TAHLIL QILISH

Milikov Xumoyun Vali o'g'li TDSHU Turizm va mehmondo'stlik yo'nalishi 2-kurs magistranti xumoyun.milikov@bk.ru

Annotatsiya. Ushbu maqolada Turkiya Respublikasining mehmonxona biznesidagi raqobat muhiti va uning rivojlanish xususiyatlari tahlil qilinadi. So'nggi yillarda turizm sohasining jadal rivojlanishi mehmonxonalar o'rtasida kuchli raqobatni shakllantirdi. Tadqiqotda xizmat sifati, narx siyosati, mijozlarga xizmat ko'rsatish darajasi hamda xorijiy investitsiyalarning mehmonxona biznesiga ta'siri o'rganilgan. Shuningdek, davlat tomonidan turizmni qo'llab-quvvatlash siyosati va zamonaviy boshqaruv usullarining raqobatbardoshlikni oshirishdagi ahamiyati yoritilib, sohaning barqaror rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Turkiya mehmonxona biznesi, raqobat muhiti, turizm sanoati, mehmonxona bozori, raqobatbardoshlik, xizmat sifati, xorijiy investitsiyalar, turizm siyosati, mehmonxona boshqaruvi, turistik infratuzilma.

Аннотация. В данной статье анализируются конкурентная среда гостиничного бизнеса Турецкой Республики и особенности его развития. В последние годы стремительное развитие туристической отрасли сформировало высокую конкуренцию между гостиницами. В исследовании рассматриваются качество услуг, ценовая политика, уровень обслуживания клиентов, а также влияние иностранных инвестиций на гостиничный бизнес. Кроме того, освещается значение государственной политики поддержки туризма и современных методов управления в повышении конкурентоспособности. Проанализированы факторы, влияющие на устойчивое развитие отрасли.

Ключевые слова: гостиничный бизнес Турции, конкурентная среда, туристическая индустрия, гостиничный рынок, конкурентоспособность, качество услуг, иностранные инвестиции, туристическая политика, гостиничный менеджмент, туристическая инфраструктура.

Abstract. This article analyzes the competitive environment of the hotel business in the Republic of Turkey and the characteristics of its development. In recent years, the rapid growth of the tourism industry has created strong competition among hotels. The study examines service quality, pricing policy, customer service level, and the

impact of foreign investments on the hotel business. In addition, the importance of government tourism support policies and modern management methods in increasing competitiveness is highlighted. The factors influencing the sustainable development of the sector are also analyzed.

Keywords: Turkish hotel business, competitive environment, tourism industry, hotel market, competitiveness, service quality, foreign investments, tourism policy, hotel management, tourism infrastructure.

Kirish. Bugungi kunda turizm jahon iqtisodiyotining eng tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Turizmning rivojlanishi mehmonxona biznesining kengayishiga, xizmatlar sifatining oshishiga va bozorda raqobat muhitining shakllanishiga katta ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, Turkiya Respublikasi boy tarixiy-madaniy merosi, qulay geografik joylashuvi hamda rivojlangan turistik infratuzilmasi bilan dunyoning yetakchi turistik davlatlari qatoridan o'rin egallagan. Mamlakatda turistlar oqimining yildan-yilga ortib borishi mehmonxona biznesining jadal rivojlanishiga sabab bo'lmoqda.

Turkiyada mehmonxona biznesi iqtisodiyotning muhim daromad manbalaridan biri bo'lib, ushbu sohada xalqaro va mahalliy mehmonxonalar o'rtasida kuchli raqobat mavjud. Raqobatning kuchayishi mehmonxonalarni xizmat sifati, narx siyosati, marketing strategiyasi va innovatsion boshqaruv usullarini takomillashtirishga undamoqda. Shu bilan birga, davlat tomonidan turizm sohasini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan dasturlar va xorijiy investitsiyalar ham mehmonxona biznesining rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, yirik turistik hududlarda zamonaviy mehmonxona majmualarining soni ortib bormoqda. Bu esa turistlarga ko'rsatilayotgan xizmatlar sifatini yanada yaxshilashga xizmat qilmoqda. Raqobat muhiti mehmonxonalarni yangi texnologiyalar va raqamli xizmatlardan keng foydalanishga majbur qilmoqda. Natijada, mehmonxona biznesida samaradorlik va mijozlar ehtiyojini qondirish darajasi tobora oshib bormoqda.

Asosiy qism. Turkiya Respublikasi Yevropa va Osiyo chorrahasida joylashgani, boy tarixiy-madaniy merosi hamda rivojlangan turistik infratuzilmasi sababli xalqaro turizm bozorida muhim mavqega ega davlatlardan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda mamlakat mehmonxona sektori izchil rivojlanib, ko'plab xalqaro mehmonxona tarmoqlari uchun istiqbolli investitsiya yo'nalishiga aylanmoqda. Ayniqsa, Antalya, Istanbul, Bodrum va Kapadokiya kabi mashhur turistik hududlarda zamonaviy mehmonxonalar, sifatli servis va qulay narx siyosati soha taraqqiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bilan birga, davlat tomonidan turizmni qo'llab-quvvatlash, xorijiy

sarmoyalarni jalb qilish hamda xizmatlar sifatini yaxshilashga qaratilgan islohotlar amalga oshirilmoqda. Buning natijasida Turkiya mehmonxona bozori mintaqadagi eng rivojlangan va kuchli raqobatga ega tarmoqlardan biri sifatida shakllanmoqda. 2023-yilda mamlakatga 56 milliondan ortiq xorijiy sayyoh tashrif buyurgan bo‘lib, bu uni dunyo bo‘yicha 4-o‘ringa olib chiqdi¹. Shu bois, mehmonxona sohasi Turkiya iqtisodiyotidagi eng faol va raqobat kuchli bo‘lgan yo‘nalishlardan biriga aylangan. Turkiya mehmonxona bozori asosan monopolistik raqobat modeli asosida faoliyat yuritadi. Bu holatda har bir mehmonxona xizmat darajasi, geografik joylashuvi, interyeri hamda brend imiji orqali boshqa korxonalaridan ajralib turadi. Bundan tashqari, bozorda ko‘plab mustaqil mehmonxonalar faoliyat olib boradi va ularning umumiy ulushi taxminan 60–70 foizni tashkil qiladi.

Turkiya Respublikasi mehmonxona bozori Yevropa va Osiyo o‘rtasidagi qulay strategik joylashuvi, boy tarixiy-madaniy merosi hamda rivojlangan turistik infratuzilmasi bilan xalqaro turizm tizimida muhim o‘rin egallaydi. Mamlakat mehmonxona sektorining asosiy ustun jihatlari sifatida “All Inclusive” xizmat tizimining keng tarqalganligi, xalqaro mehmonxona brendlarning faol faoliyati hamda turizm infratuzilmasining yuqori darajada rivojlanganligi qayd etiladi. Biroq, mehmonxona bozorida mavsumiylik omili, ayrim hududlarda xizmat sifati darajasining turlicha bo‘lishi va iqtisodiy o‘zgarishlarga yuqori darajada bog‘liqlik kabi kamchiliklar ham mavjud.

Kuchli raqobat sharoitida mehmonxona biznesining barqaror rivojlanishini ta‘minlash uchun xizmat ko‘rsatish sifati, innovatsion yondashuvlar hamda mijozlar taassurotini yanada yaxshilash muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, zamonaviy raqamli texnologiyalarni keng qo‘llash mehmonxona xizmatlarining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Xususan, sun‘iy intellekt (AI) texnologiyalari va mijozlar bilan aloqalarni boshqarish tizimlari (CRM) mehmonlar ehtiyojini tezkor aniqlash, individual xizmat ko‘rsatish hamda ularning sodiqligini mustahkamlash imkoniyatini yaratadi².

Mazkur holatdan kelib chiqib, quyidagi tavsiyalarni ilgari surish mumkin:

- xizmat ko‘rsatish sifatini oshirish maqsadida mehmonxonalarda zamonaviy texnologiyalar va raqamli boshqaruv tizimlarini keng joriy etish muhim ahamiyatga ega.;

¹ <http://www.unwto.org/>

² World Tourism Organization (UNWTO). *Tourism Market Trends: Europe 2024 Report*. Madrid: UNWTO Publishing, 2024.

• ichki turizmni rivojlantirish orqali mehmonxona biznesida mavsumiylik bilan bogʻliq muammolarni kamaytirish mumkin.;

• ekologik, sogʻlomlashtirish va tibbiy turizm yoʻnalishlarini rivojlantirish hamda qoʻllab-quvvatlash mehmonxona biznesining uzoq muddatli barqaror oʻsishiga xizmat qiladi. Ayniqsa, ekologik toza hududlarda joylashgan mehmonxonalar va wellness markazlari hamda zamonaviy tibbiy xizmatlarni taklif etuvchi turistik majmualarga boʻlgan talab tobora ortib bormoqda;

• mehmonxona biznesida mijozlar oqimini koʻpaytirish va bozordagi raqobatbardoshlikni kuchaytirish uchun samarali marketing strategiyalarini ishlab chiqish muhim hisoblanadi;

• xorijiy investorlar uchun qulay va jozibador biznes muhitini yaratish mehmonxona sanoatining rivojlanishida muhim omillardan biri hisoblanadi;

Umuman olganda, Turkiya mehmonxona bozorining raqobat salohiyati mamlakat iqtisodiyoti barqarorligi, servis darajasi hamda innovatsion texnologiyalarni qoʻllash koʻlamiga chambarchas bogʻliqdir.

METODOLOGIYA

Tadqiqot quyidagi metodlarga asoslandi:

• Statistik tahlil: Turkiya Turizm va madaniyat vazirligi, Jahon turizm tashkiloti (UNWTO) va boshqa ochiq manbalardan olingan maʼlumotlar tahlil qilindi.

• Taqqoslash usuli: Turkiya mehmonxona sektorining rivojlanish dinamikasi, oʻsish surʼatlari va raqobatbardoshlik darajasi turli yillar kesimida hamda Istanbul, Antalya, Bodrum va Kapadokiya kabi asosiy turistik hududlar oʻrtasida qiyosiy tahlil qilindi.

• Analitik yondashuv: Mehmonxona biznesidagi raqobat muhiti, xizmat koʻrsatish sifati, narx siyosati hamda xorijiy investitsiyalarning taʼsiri chuqur oʻrganilib, ularning oʻzaro bogʻliqligi tahlil qilindi.

• Sotsiologik yondashuv: Xorijiy investorlar, mahalliy tadbirkorlar hamda isteʼmolchilarning xulq-atvori, ularning qaror qabul qilish jarayoni va mehmonxona bozoridagi oʻrni chuqur oʻrganildi.

• Tizimli yondashuv: Mehmonxona bozori segmentlari, asosiy ishtirokchilar hamda ularning oʻzaro bogʻliqligi yaxlit tizim sifatida kompleks tahlil qilindi.

NATIJALAR

Turkiya mehmonxona biznesining SWOT tahlili

Kuchli tomonlar: Turkiyaning strategik joylashuvi, boy madaniy merosi va rivojlangan infratuzilmasi.

Zaif tomonlar: Mavsumiylik, xizmat sifatidagi notekislik va iqtisodiy beqarorlikka sezgirlik.

Imkoniyatlar: Tibbiy turizm, innovatsiyalar, hukumat imtiyozlari va ekologik yo'nalish.

Tahdidlar: Siyosiy risklar, raqamli raqobat (Airbnb), iqtisodiy inqiroz va iqlim o'zgarishi.

Raqobatni shakllantiruvchi asosiy omillar

Turkiya Respublikasining mehmonxona biznesidagi raqobat muhitini shakllantiruvchi omillar mavjud. Asosiy maqsad – xizmatlar sifatini oshirish, turistlarni ko‘proq jalb qilish va bozorda ustunlikka erishishdir.

1. Servis darajasini oshirish – mehmonlar ehtiyojini to‘liq qondirish va ularning yana murojaat qilishiga erishish.
2. Narx strategiyasini takomillashtirish – boshqa mehmonxonalarga nisbatan qulay tariflar taklif etib, ko‘proq tashrif buyuruvchilarni jalb etish.
3. Bozordagi imijni mustahkamlash – raqobat natijasida mehmonxonaning mavqei va mijozlar ishonchi kuchayadi.
4. Zamonaviy innovatsiyalarni qo‘llash – elektron bron tizimlari, mobil dasturlar va ilg‘or texnologiyalar orqali qo‘shimcha qulaylik yaratish.
5. Qo‘shimcha servis turlarini rivojlantirish – wellness markazi, ovqatlanish maskanlari hamda transfer xizmatlari orqali mijozlar sonini oshirish.

MUHOKAMA

Turkiya Respublikasi mehmonxona biznesi yuqori raqobatga ega bo‘lgan, tez rivojlanayotgan va xalqaro investitsiyalar uchun jozibador sohalardan biri hisoblanadi. Mamlakatning qulay geografik joylashuvi, boy madaniy merosi hamda rivojlangan turistik infratuzilmasi mehmonxona sektorining barqaror o‘shishiga asosiy omil bo‘lib xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, “All Inclusive” tizimining keng qo‘llanilishi va

xalqaro mehmonxona brendlarining faol ishtiroki bozor raqobatini yanada kuchaytirmoqda.

XULOSA

Turkiya Respublikasining mehmonxona biznesi xalqaro turizm tizimida muhim o‘rin egallab, yuqori raqobatbardosh va jadal rivojlanayotgan soha ekanligi aniqlandi. Mamlakatning qulay geografik joylashuvi, boy madaniy-tarixiy merosi hamda rivojlangan turistik infratuzilmasi mehmonxona sektorining barqaror o‘shishiga asosiy omil bo‘lib xizmat qilmoqda.

AMALIY TAVSIYALAR

1. Mehmonxona sohasida ekologik va barqaror turizm tamoyillarini keng joriy etish hamda “yashil mehmonxona” standartlarini rivojlantirish.
2. Raqamli texnologiyalar, onlayn bron qilish platformalari va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlarini yanada takomillashtirish va keng qo‘llash.
3. Mahalliy tadbirkorlar va investorlarni qo‘llab-quvvatlash maqsadida soliq imtiyozlari va kredit yengilliklarini kengaytirish.
4. Xalqaro hamkorlikni rivojlantirish orqali yangi mehmonxona brendlari va investitsion loyihalarni mamlakatga faol jalb etish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Republic of Turkey Ministry of Culture and Tourism. (2024). Tourism Statistics Report. Ankara.
2. UNWTO. (2024). Tourism Highlights. Madrid: World Tourism Organization.
3. Buhalis, D. (2003). eTourism: Information Technology for Strategic Tourism Management.
4. Kotler, P., Bowen, J., Makens, J. Marketing for Hospitality and Tourism.
5. Medlik, S. Dictionary of Travel, Tourism and Hospitality.